

23 / ZIMA 2017

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART
OF GIVING

KDO ROZDÁVÁ, ŽIJE DÉLE
CHCETE SE DOŽÍT STOVKY?

↓ EDITORIAL

Vážení čtenáři,
vítejte u zimního čísla Umění darovat.

Na straně 22 se v komiksu můžete dočíst, jak se dožít stovky. Zdravé jídlo, čistá voda a vzduch, pohyb... Příběh je ve skutečnosti košatější. Michel Poulain, demograf, který objevil Modré zóny, tedy oblasti s nápadně vysokým výskytem zdravých stoletých lidí ve světě, začal se svým výzkumem ve vesnici Villagrande v horské oblasti na východě Sardínie. Prošel si hřbitov a pak šel na oslavu narozenin čtyř stoletých lidí ve vesnici o 3 000 obyvatelích. Nejdřív pečlivě ověřil data na místní matrice a pak se začal ptát. Co ti lidé dělají, že žijí tak dlouho? Došel k tomu, že devadesát procent potravin na jejich stole pochází z jejich zahrad a chlívků. Že pijí víno. Že nesportují, ale pořád se hýbou, protože je tam všude do kopce. Do pětaosmdesáti pasou ovce, do devadesáti obdělávají zahrady. Ale především Poulain zaznamenal, že všechny zdejší stařenky a stařečkové jsou součástí široké rodiny a vesnické komunity. Popsal, že se mezi obyvateli vesnic v Modré zóně odehrává každodenní filantropie, výpomoc nepříbuzným dlouhověkým lidem. Místní to odkoukali od svých předků, takže ani neví, že si tím zakládají na vlastní dlouhověkost.

Ale i kdybyste se neměli dožít stovky, můžete se dožít o sedm let déle, než je průměr, pokud sepišete závěť s tím, že část svého majetku odkazujete některé neziskové organizaci. Aspoň tak to prý odporoval britský úřad, přes který chodí závěti s dobročinným odkazem. Možná je to vtipný marketingový tah, ale za zamyšlení to stojí. Inspirovat se můžete jedinečným příběhem manželů Horových, o kterých vypráví v tomto Umění darovat ředitel Nadace Via Jiří Bárta. Paní Marie Horová, pocházející z Podkarpatské Rusi, za svého života s nadací spolupracovala a podporovala děti v Podkarpatské Rusi v místě, odkud sama pocházela. Než zemřela, odkázala majetek nadaci. Ta s dědictvím pokračovala v odkazu paní Horové.

Přejeme Vám příjemné čtení a hezké svátky,

Nora Grundová
šéfredaktorka

Jiří Bárta
ředitel Nadace Via

ČEŠI, DĚKUJEM

Knihovna FF UK vyhlásila veřejnou peněžní sbírku na obnovu zničené Ústřední knihovny Mosulské univerzity v Iráku. Od 2. října do 31. prosince může veřejnost přispět do oficiálních pokladniček nebo převodem na bankovní účet na obnovu knihovny, která byla v letech 2014–2016 téměř zcela zničena při bojích s tzv. Islámským státem. Knihovna byla s více než milionem dokumentů, vzácných rukopisů a starých tisků jednou z nejvýznamnějších v oblasti. Bankovní účet má číslo 51945194/0300. Garantem sbírky je organizace Člověk v tísni.

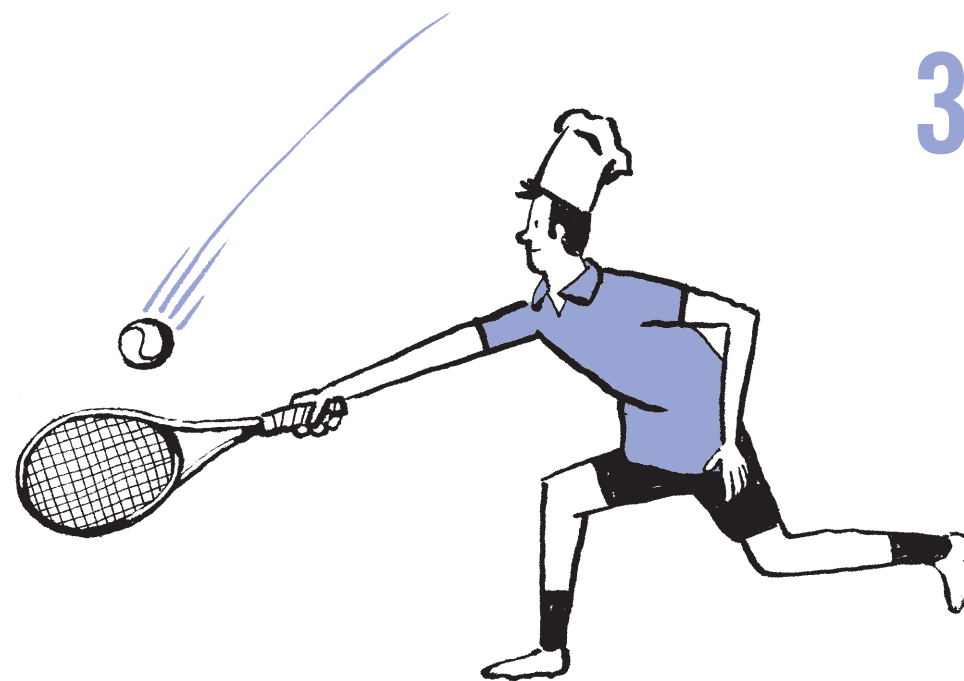
25. října oznámil tým politických analytiků, novinářů a vyšetřovatelů The Sentry (Hlídka), že obdržel **dar v hodnotě 1 milion dolarů** od George Clooneyho prostřednictvím Clooneyho nadace Foundation for Justice. Peníze mají pomoci v kampani „Making war criminals pay“ proti korupci a válečným zločinům v Africe. Peníze pomohou zdokumentovat větší množství válečných zločinců a jejich finanční transakce.

Počátkem listopadu se na billboardech v Praze, Brně a v Ostravě objevily vzkazy od holčičky ze Sýrie, učitele z Afghánistánu nebo dobrovolníka Thet Mawa z Barmy. V kampani www.cesidekujem.cz Člověka v tísni vzkazovali lidem v Česku, že jim děkují za pomoc. Za 25 let existence **ČvT pomohl 18 milionům lidí**. S nápadem na kampaň přišla kreativní agentura Bistro: „V první fázi bylo záměrem vyvolat veřejnou diskuzi a zvědavost. Nejvíce rozruchu vzbudilo arabské písmo, přitom bylo jen jedním z použitých vedle barmštiny a azbuky,“ řekla ČvT Michala Langerová z agentury Bistro. „Ve druhé fázi teď přicházíme s příběhy, jejichž síla je právě v tom, že jsou reálné. Ukazují, že rozvojová a humanitární pomoc má smysl.“ Billboardy byly poskytnuty zdarma a partneři kampaně pracovali bez nároku na honorář.

Data na Darujme.cz ukázala, že už začátkem listopadu výše darů překonala celý loňský rok. Do konce roku by lidé skrze platformu měli podpořit české neziskovky celkem v částce vyšší než 50 milionů korun.

28. listopadu se Česká republika podruhé připojila ke kampani **#GivingTuesday**. Darovací úterý u nás zastřešila Asociace společenské odpovědnosti. Celosvětový svátek dárcovství podpořily také známé české osobnosti. U příležitosti oslavy tak Petra Němcová, Barbara Nesvadbová a Michal Kavalčík uspořádali tři dárcovské výzvy a sbírali dary na podporu a pomoc dětem s postižením nebo na vybavení škol v Nepálu.

Srbský multimilionář, tenista Novak Djoković, počátkem října otevřel svoji třetí restauraci. V novém podniku chudí dostanou jídlo zdarma. „Vždycky jsem měl v sobě lásku k jídlu. Peníze pro mě nejsou problém. Vydělal jsem tolik, že můžu nakrmit celé Srbsko. Myslím, že si to ti lidé zaslouží za podporu, kterou mi projevují,“ prohlásil dvanáctinásobný grandslamový vítěz. Hráč během dosavadní kariéry vydělal na prize money 109 milionů dolarů. Další desítky milionů Djokovićovi přinesly smlouvy se sponzory.

VYDĚLAL JSEM TOLIK, ŽE MŮŽU NAKRMIT CELÉ SRBSKO. MYSLÍM, ŽE SI TO TI LIDÉ ZASLOUŽÍ ZA PODPORU, KTEROU MI PROJEVUJÍ.

Tenista Novak Djoković při otevření své restaurace, kde chudí dostanou jídlo zdarma

Zdroje: www.nadacevia.cz, www.clovekvtsni.cz, www.spolecenskaodpovednostfirem.cz, www.thesentry.org, www.darujme.cz

„JEŠTĚ MÁM JEDNU STAROST...“

TEXT: JAN GREGOR, FOTO: ARCHIV NADACE VIA

V těchto měsících pomalu končí projekty podpořené Nadací Via prostřednictvím Fondu manželů Horových. Rozdělením posledních prostředků jsme naplnili poslední vůli manželů Horových – ti vlastně dokázali pomáhat za života, a dokonce i po něm. A to se jen tak někomu nepodaří! Jak je to celé možné a jak to vlastně celé vzniklo? Rozhovor s Jiřím Bártou o paní Marii Horové, první závěťové dárkyni Nadace Via. Rozhovor vedl Jan Gregor.

Rozdělili jsme poslední finance z Fondu manželů Horových. Je to zvláštní situace, fond tím zaniká a mě napadlo, že by bylo skvělé popovídat si o paní Horové, jejím manželovi a jejich fondu u nás. Fond je totiž pro naši nadaci výjimečný hned z několika důvodů.

Jak to vlastně celé začalo?

S manželi Horovými nás dala dohromady jedna mladá právní koncipientka, která někdy v roce 2006 zavolala do Nadace Via. Říkala, dobrý den, já jsem slyšela, že v nadaci umíte pro dárce založit dárcovský fond. Ptám se proto, že jsem se setkala s manželským párem, tenkrát jim bylo asi 83 let, a oni by hrozně rádi rozdali část svých životních úspor, rozmlouvám jim, aby si zakládali vlastní nadaci. S paní Horovou a jejím mužem jsme se začali setkávat a nad borščem, golubci a becherovkou jsme domluvili vznik Fondu manželů Horových na pomoc dětem na Podkarpatské Rusi. Fond byl založen jako „sinking fond“ – manželé Horovi do něj jednorázově vložili 300 000 korun a my jsme začali zhruba padesátitisíčovými granty podporovat iniciativy, které pomáhaly dětem a mladým lidem z Podkarpatské Rusi. Snem paní Horové bylo, aby se dětem z chudých karpatských rodin zvyšovaly životní šance,

aby měly přístup ke vzdělání a mohly se vymanit z chudoby.

Paní Horová z Podkarpatské Rusi pocházela. Do kolika let tam žila?

Do sedmnácti let. Paní Horová se narodila v roce 1920 a jmenovala se Myšanič. Jednoho nedělního rána v roce 1937, jen co její rodiče odešli na mši, se oblékla do svého kroje a s pětikorunou v kapse se vydala vlakem do Prahy. Tam vystoupila, sedla si před nádražím na obrubník a usedavě se rozplakala. Naštěstí šel kolem někdo, kdo poznal podkarpatský kraj, a tak tu mladou nešťastnou dívku zavedl do jednoho pražského podkarpatského spolku, kde se o ni postarali.

Proč utekla?

Otec se ji rozhodl provdat za čtyřicetiletého sedláka. Mladá Marie Myšanič mu řekla, že se za takhle starého chlapa vdávat nebude, a když si to rodiče nedali rozmluvit, odešla. V Praze se první roky živila jako kuchařka a posluhovačka v domácnostech. A když našetřila pár korun, vyrážela ráda do jedné pražské kavárny – tuším, že do Platýže. Hned si jí všiml tamní číšník, a protože se mu líbila na první pohled, začal se jí dvořit. Tou dobou ale měla Marie Myšanič v Praze známost s ukrajinským inženýrem, a tak

číšník neuspěl. V roce 1944 gestapo tuhle její lásku zatklo a odvezlo na Pečkárnou. A odtamtud se už nikdy nevrátil. Ukrajinský inženýr zmizel ze života Marie Myšanič ze dne na den. V roce 1945 začala sovětská tajná policie, říkalo se jí SMĚŘŠ, hledat v Praze všechny lidi z Podkarpátí a říkala jim, že je odvezou domů. Marie ale už dobře věděla, že je to lež a lístek do gulagu. A tak odešla do Platýzu a tam se znovu rozplakala. A když se jí číšník, co se jí celou válku dvořil, zeptal, co se děje, tak se mu svěřila a číšník – pan Hora – jednal okamžitě. Odvezl Marii ke své mamince na Kladno a za čtrnáct dní vyřídil papíry ke svatbě. Z Marie Myšanič se stala Marie Horová a SMĚŘŠ už ji nikdy nenašla.

S panem Horou prožila paní Horová společných 63 let, dožili se diamantové svatby. Potkali jsme se, když jim bylo 83 let. Děti neměli, a i když žili prostý život, koupili si v šedesátých letech domek na pražské Bílé Hoře. Po osmdesátce tenhle domek prodali sousedovi s věčným břemenem – tedy s možností v domku dožít. A tou dobou začali řešit, jak co nejlépe naložit s penězi za prodej domu. Peníze, které Nadace Via díky závěti manželů Horových získala, byly právě výsledkem tohoto prodeje. Paní Horová v tom měla docela jasno: „Do hrobu si je

Marie Horová pocházela z Podkarpatské Rusi, ale život prožila v Praze. Při Nadaci Via založila se svým manželem Fond manželů Horových. Před smrtí odkázala této nadaci majetek.

nevezmeme a ani české, ani ukrajinské vládě je nechávat nebudeme.“ A tak si paní Horová s panem Horou začali plnit svůj sen: „Děti jsme neměli, ale víme, jak těžký život mají děti v chudých rodinách v Karpatech. Budeme pomáhat jim.“

Vracela se paní Horová do svého rodiště?

Do svých zhruba 85 let docela pravidelně, měla tam pořád část rodiny, několik sourozenců. Byť tou dobou už většina z nich byla po smrti, paní Horová byla totiž ze všech sourozenců nejmladší. Milovníkem Podkarpatské Rusi se stal i pan Hora. Paní Horová v Praze vyšívala karpatské vzory, psala podkarpatskou poezii a její vazba na domov byla hodně silná. A často vzpomínala na krásné Karpaty: „Ty hory, ty mi tady chybí, to tady nemám.“ Zároveň chápala, jak těžký život tam v horských oblastech je. I proto jsme z Fondu manželů Horových pomohli financovat nákup mikrobuse, díky kterému se děti z horských odlehlých vesnic mohly dostávat do školy. Pamatuji si, jak paní Horová říkala: „Vždyť

Marie Horová věděla, že kdo na Podkarpatské Rusi nemá přístup ke vzdělání, má omezené šance. Pro děti z oblasti, ze které pocházela, zakoupila autobus, který je sváží do školy.

oni nemají jinou možnost se do té školy dostat – a když do školy nebudou chodit, tak v životě nemají šanci.“

Co považovala za svůj domov?

Rozhodně Československo. A Karpaty. Proto nám také přímo do statutu svého Fondu napsala, v jaké konkrétní horské oblasti máme pomáhat. Tam se narodila, tam to znala a měla ráda, a proto tam chtěla také pomáhat.

Proč se rozhodla podporovat zrovna vzdělávání?

Věděla, že v Podkarpatské Rusi jsou těžké podmínky a že ten, kdo nemá přístup ke vzdělání, má omezené šance. Chtěla přispět k tomu, aby co největší počet dětí měl zvýšenou šanci v životě uspět a vzdělání viděla jako klíč. Dokonce takovým docela drsným způsobem odmítala pomáhat třeba dětem s různými postiženími v dětských domovech. Paní Horová říkala: „Mně je jich hrozně líto, já s nimi soucítím, ale to omezené množství peněz chci investovat do rozvoje zdravých dětí, které před sebou mají možnost vzdělávat se a prožít plodný život. Díky vzdělání budou moci vydělat peníze a třeba zase pomáhat dál.“ Měla úplně jasno, že chce investovat do vzdělávání zdravých dětí.

Fond za dobu své existence od roku 2006 do roku 2016 rozdělil 1,6 milionu korun. Jak velkou část tvořila závěť paní Horové?

1,2 milionu korun. Takže skoro dvě třetiny.

Dar plynul z rozhodnutí obou manželů?

Ano. My jsme o existenci závěti nevěděli až do smrti paní Horové, ona nám to nikdy otevřeně neřekla. Z některých náznaků bylo patrné, že o této možnosti nejspíš uvažuje, ale rozhodně to nebyla otevřená věc, o které bychom si povídali. Během prvních dvou let existence Fondu se oba manželé aktivně podíleli na rozhodování o tom, jaký projekt podpoříme. Paní Horová byla členkou hodnotící komise a vždycky si velmi pečlivě četla došlé grantové žádosti. V roce 2008 zemřel pan Hora, paní Horové bylo tenkrát 88 let. Zůstala sama a najednou bylo vidět – v dobrém slova smyslu –, že je jí vlastně jedno, komu a jak přesně dáváme granty. Nechala si je vysvětlit, ale už tomu nevěnovala takovou pozornost. Většinu času si chtěla povídat o praktických věcech, jak zařídit něco u plynárny, jak zaplatit složenky, co odvoz popelnic, všechny tyhle věci totiž vždycky vyřizoval pan Hora a ona na to najednou byla sama. A já si uvědomil, že za paní Horovou už nechodím za Nadací Via, ale spíš sám za sebe. Ale vždycky jsem se

CHTĚLA PŘÍSPĚT K TOMU, ABY CO NEJVĚTŠÍ POČET DĚTÍ MĚL ZVÝŠENOU ŠANCI V ŽIVOTĚ USPĚT A VZDĚLÁVÁNÍ VIDĚLA JAKO KLÍČ.

snažil říct: „Paní Horová, teď jsme díky Vaší štědrosti pomohli těmhle dětem...“ a přinesl jsem fotografie z podpořených projektů. Ale bylo vidět, že už si chce povídat o něčem jiném a že promýšlí, co bude, až odejde. Vyvrcholilo to přibližně půl roku před tím, než v roce 2011 zemřela. Seděli jsme u paní Horové doma, povídali jsme si a ona se najednou zatvářila velmi vážně: „Pane Bárto, ještě mám jednu starost.“ A já už tušil, o co jde. Pokračovala: „Já nevím, kdo mě pohřbí.“ A protože jsem ji znal, tak říkám: „Asi to máte nějak vymyšlené, že?“ A ona se úplně rozzářila, vyběhla od stolu k sekretáři, kde měla krabici od cukru a říká: „Mám! Tady jsou nadepsané obálky na parte, tady, co bych na parte chtěla mít. Tady máte kontakt na pravoslavného kněze a tady je 40 tisíc na pohřeb. Takže já vám to tady teďka dám a vy se o to postaráte.“ Tak jsme si na to podali ruku a já slíbil, že se postarám. A odešel domů s krabicí od cukru a úkolem, o který mě ještě nikdy nikdo nepožádal. A je pravda, že ani v téhle situaci paní Horová o své závěti nic neřekla.

Když za necelý rok zemřela, zavolal nám majitel domku po paní Horové: „To vás asi bude zajímat, našli jsme tady závěť a Nadace Via je tam vepsaná jako ten, kdo dědí.“ Z té závěti bylo zřejmé, že ji psali společně ještě za života pana Hory. Stálo v ní, že podle toho, který z manželů zemře první, tak dědí manžel nebo manželka. A dále, že po smrti druhého z nich půjde majetek do Nadace Via. Zajímavé je, že tam nebylo napsáno „do Fondu manželů Horových při Nadaci Via“, ale jenom do „Nadace Via“. My jsme si po poradě ve správní radě ale řekli, že respektujeme

zcela zjevný záměr paní Horové a i nadále jsme penězi pomáhali dětem na Podkarpatské Rusi.

Mimochodem, paní Horová zemřela doma?

V nemocnici. Jednou v noci upadla, to už jí bylo 91 let, a zlomila si kotník. Sice jí nohu operovali, ale po operaci měla v noze zánět, pak i zápal plic. Tou dobou už měla jen pár kamarádek a kamaráda ještě staršího než ona a ti už do nemocnice chodit nemohli. A já jsem si uvědomil, že lidi z Nadace Via, se kterými se posledních osm let svého života potkávala, byli nakonec ti, kteří jí zbyli. Za paní Horovou jsme chodili pravidelně a kolegyně Táňa Hlavatá u ní byla, když naposledy vydechla.

Jaké jsou tvoje vzpomínky na paní Horovou?

Byla to velmi přímá ženská. U ní bylo všechno postavené na důvěře. Prožila několik režimů, kdy byla důvěra totálně pošlapaná. Nacismus, komunismus. Takže pro ni důvěra a „slovo, které platí“ byly strašně moc. A já si pamatuji, když jsme podepisovali první darovací smlouvu na 300 000 Kč, tak jsem poděkoval a ona na to: „Papír snese všechno. Teď si tady podáme ruku a vy mi slíbíte, že to, co jsme si řekli a podepsali, je pravda a že to tak bude.“ Tak jsme si podali ruku a já jsem úplně fyzicky cítil ten závazek. V tu chvíli člověk ví, že to nejsou žádné „kecy“, že to není podepsaný papír, ale že téhle paní něco opravdu slibují. Že to, co jsme si řekli, budeme opravdu dělat a bude na nás spolehnoutí.

Manželé Marie a Václav Horovi obdrželi roku 2006 u příležitosti Cen Via Bona čestné uznání správní rady Nadace Via za filantropický počín. Z jejich dárcovského fondu bylo podpořeno 28 projektů v celkové hodnotě 1 690 400 Kč.

Nadace Via od roku 2015 otevírá speciální kategorii Ceny Via Bona, věnovanou právě závětím. Kategorie se jmenuje „Závěť pomáhá“ jako stejnojmenná informační kampaň koalice Za snadné dárcovství. Spolupracujeme tak na šíření osvěty v tématu darování ze závěti.

ZPRÁVA O STAVU FILANTROPIE V ČECHÁCH

TEXT: HANA DE GOEIJ

Devadesát procent těch, kteří patří do českých společenských elit, se považuje za filantropy. Jaká je jejich motivace, kam investují své peníze a kam se u nás od přelomu milénia filantropie posunula?

Víte, proč průměrný Čech nedal minulý týden nic na charitu? Protože se ho nikdo nezeptal! A důvod, proč někdo nedá podruhé, je ten, že mu napoprvé nikdo nepoděkoval. Alespoň podle průzkumu, který si nechala udělat jedna z největších tuzemských nadací Nadace Via. „To, jak dáváme, je mimo jiné přímo úměrné tomu, jak nás kdo žádá,“ říká její ředitel Jiří Bárta.

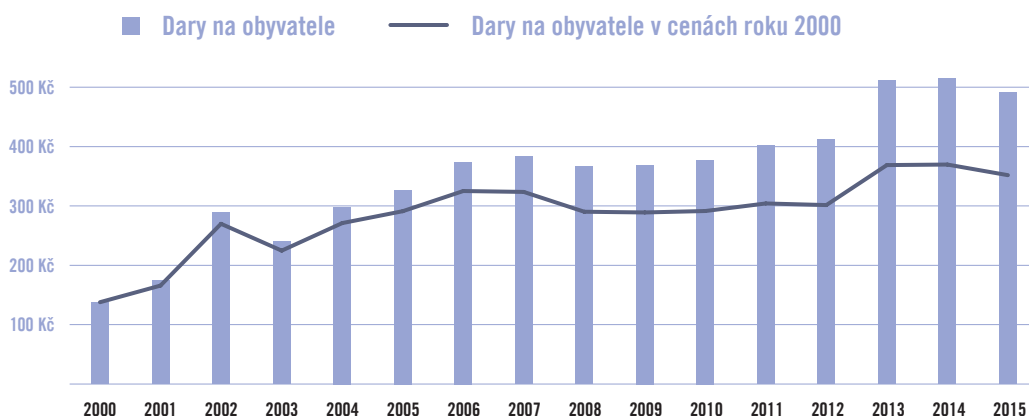
Dobrá zpráva je, že soukromé dárčovství v České republice roste od roku

2000 rychleji než HDP a také rychleji než mzdy. Mezi fyzickými osobami, tedy zaměstnanci a OSVČ, uvedlo v daňovém přiznání za rok 2015 nějakou formu daru kolem 150 000 lidí oproti necelým 72 000 z roku 2000. V řeci čísel jsme darovali 2,63 × více a to 1,76 miliard korun. I tak ale toto číslo nevypovídá o celkovém množství darů. K tomu musíme ještě připočíst odhad anonymních darů a darů, které si lidé neuplatnili v daňovém přiznání. Z principu totiž

8

CELKOVÉ DARY NA OBYVATELE ČR

Zdroj: Nadace Via, listopad 2016

UMĚNÍ DAROVAT THE ART OF GIVING

není možné uplatnit si dary do pokladniček veřejných sbírek, dárčovské sms či kostelní sbírky. Své dary si nemohou uplatnit ani ti dárči, kteří v ročním souhrnu darují méně než 1 000 Kč. Nadace Via tedy odhaduje, že celkové dárčovství fyzických osob je minimálně dvojnásobné oproti oficiálním číslům, pohybuje se kolem 3,5 miliardy korun a je srovnatelné se sumou, kterou darovaly firmy. Ty byly v roce 2015 dokonce 4,66 × štedřejší než v roce 2000 a věnovaly dary v hodnotě

více než 3,5 miliardy korun. Celkem tedy soukromé dárčovství v České republice překračuje částku 7 miliard korun a nepochybně roste. I po odečtení vlivu inflace je v současnosti hodnota darů 2,55 × větší než v roce 2000.

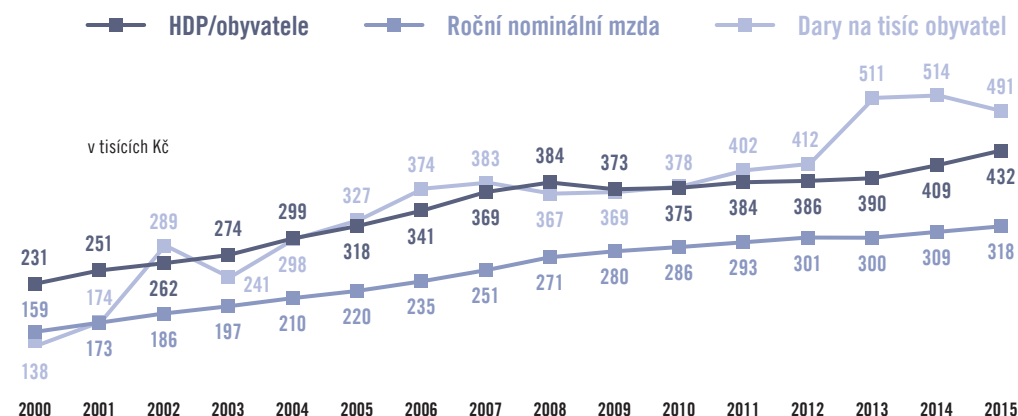
Vzory

Inspiraci k dávání vidí naši filantropové v zahraničí i doma, vzorem pro nejvíce z nich je Bill Gates, následován Georgem Sorsesem, Josefem Hlávkou, Matkou

9

SOUHRNÉ DÁRČOVSTVÍ, HDP A ROČNÍ NOMINÁLNÍ MZDA V ČR

Zdroj: Nadace Via, listopad 2016

Terezou a Albetem Schweitzerem. Na dobročinnost tři čtvrtiny příslušníků vyšších společenských vrstev věnují peníze, o něco méně z nich přispívá časem nebo prací. Nejméně nabízejí své kontakty či znalosti. Nejvíce z nich (41 procent) přispívá ročně částkami v řádu několika tisíc korun. Čtvrtina věnuje desetitisícové či vyšší sumy.

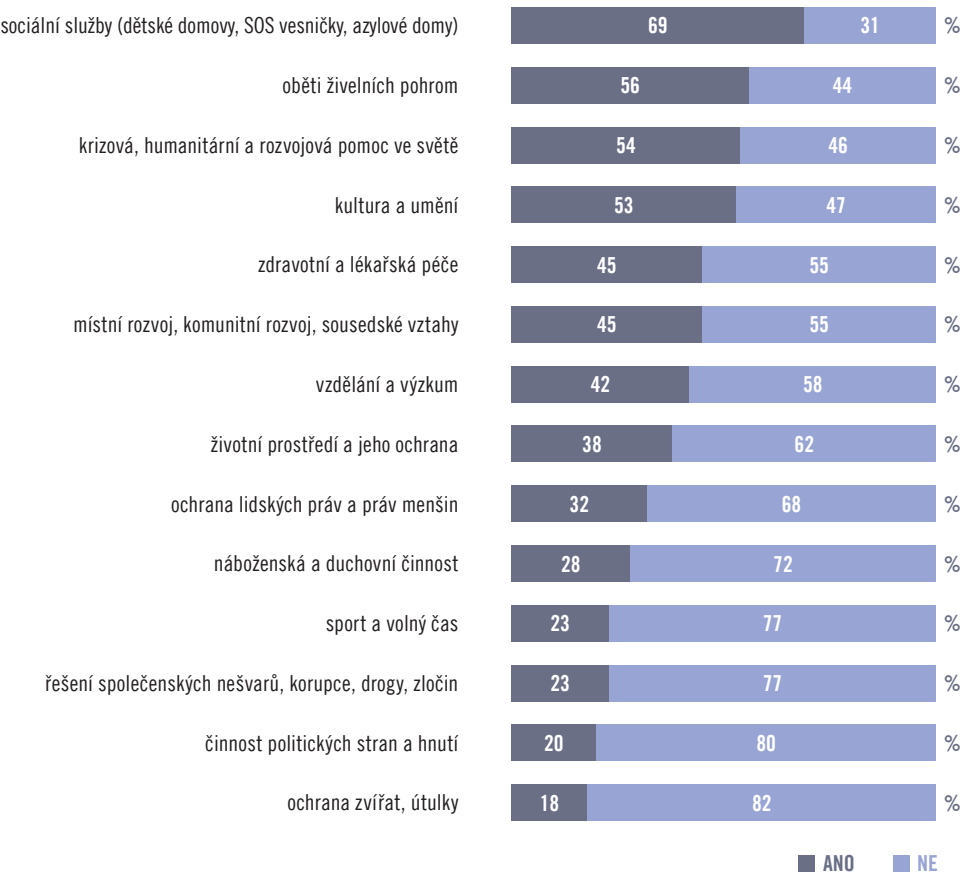
Nejčastěji zástupci společenských elit přispívají na sociální služby, to znamená, že více než dvě třetiny věnují prostředky dětským domovům, SOS vesničkám či azylovým domům. Více než polovina posílá peníze obětem živelních pohrom v České republice, dále na krizovou a humanitární pomoc ve světě

a do kultury. Nejméně často pak elity přispívají na ochranu zvířat, na rozdíl od české populace jako celku, u níž jde o jednu z nejoblíbenějších forem dobročinnosti. V české populaci celkem se za filantropa označuje 66 procent lidí, oproti devadesáti procentům u elit, a jsou to častěji ženy než muži. Zhruba třetina občanů ČR uvádí, že na dobročinné účely nepřispívá penězi vůbec. Téměř polovina populace se dárcovstvím věnuje pouze nárazově a nějakou peněžní částkou pravidelně na veřejně prospěšné účely přispívá 14 % občanů. Obecná populace nejčastěji posílá peníze obětem živelních pohrom v České republice, druhou nejčastější oblastí jsou pak sociální služby.

OBLASTI FILANTROPICKÝCH AKTIVIT VEŘEJNOSTI

Zdroj: Výzkum STEM, Filantropie – Veřejnost, 11/2014, 1 071 respondentů

„Sdělte nám laskavě, zda přispíváte, ať už penězi či prací, na následující dobročinné účely.“

10

NEJMÉNĚ ČASTO PAK ELITY PŘÍSPÍVAJÍ NA OCHRANU ZVÍŘAT, NA ROZDÍL OD ČESKÉ POPULACE JAKO CELKU, U NÍŽ JDE O JEDNU Z NEJOBLÍBENĚJŠÍCH FOREM DOBROČINNOSTI.

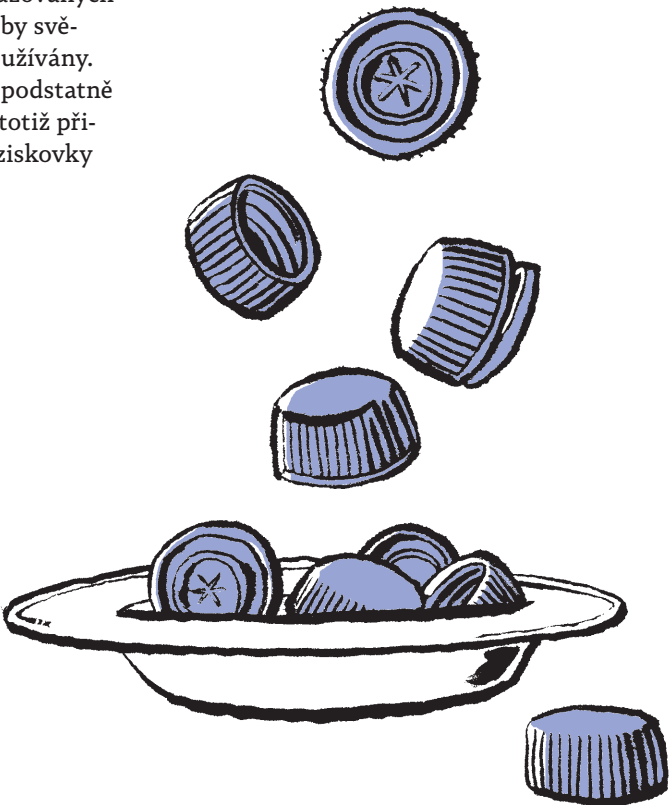
Tři čtvrtiny filantropů uvádí, že si pečlivě vybírají, na jaký účel bude jejich podpora použita. Nadpoloviční většina si podle svých slov určila konkrétní oblast, do které soustřeďuje většinu svých filantropických aktivit. Nejčastějším a také nejdůležitějším motivem pro filantropii je mezi elitami vnímání dobročinnosti jako morální povinnosti. Důležitou filantropickou motivací je také snaha, aby svět kolem nás byl lepší. Výrazný podíl dárců se rozhoduje na základě toho, zda je konkrétní oblast, která potřebuje pomoc, osloví. Více než polovina příslušníků elit se snaží svým filantropickým postojem chovat odpovědně vůči druhým a jsou vedeni také radostí z pomoci druhým. Důležitým motivem pro pětinu z nich je soucit s lidmi bezmocnými a potřebnými a obdobný počet je ovlivněn rodinnou tradicí.

Mezi elitami existuje vysoká míra důvěry v neziskové organizace a nadace, téměř devadesát procent z dotazovaných nesouhlasí totiž s názorem, že by svěšené prostředky byly často zneužívány. U veřejnosti jako celku je číslo podstatně nižší. Více než polovina lidí se totiž přiklání k názoru, že nadace a neziskovky prostředky zneužívají.

Důležité podle Čechů je, aby filantropie byla „aktivní spoluúčastí“, nikoli jen „pasivním dáváním“. Většina elit se profiluje jako „aktivní“: vybírají si, na co bude jejich příspěvek použit, a určili si oblast, na kterou se soustřeďují. Slabou stránkou ale zůstává kontrola využití daru.

Cesta k posilování filantropie v české společnosti vede podle elit přes výchovu k individuálnímu altruismu, tuto možnost volilo 43 % dotazovaných. Někteří vidí příležitost ve změně daňové politiky státu a legislativy a 15 % si myslí, že pomůže rozvoj firemní filantropie. Často také kladou důraz na medializaci a komunikaci tématu filantropie a s tím související prezentaci filantropických vzorů a příkladů. Část dotázaných vidí hlavní cestu ve výchově k filantropii v rodinách a ve škole nebo ve změně žebříčku hodnot a společenské morálky.

11

OKOLNOSTI MOC NEŘEŠÍM

TEXT: NAĎA STRAKOVÁ, FOTO: ARCHIV MARTINA HŮLY A ČCF

Martin Hůla je mimořádný hudebník, talentovaný sound designér, grafik a kurátor v jednom. Mimo vlastní aktivity vedl čtyři roky hudební workshop, kde učil romské děti rapovat. Poznal tak jejich potřebu být slyšen, vykřičet se. Umění darovat dále řekl, že všechno, co v životě umí a co ho živí, se naučil na internetu, a proč se rozhodl přestat vydávat vlastní desky.

Vy jste zhruba od roku 2013 do roku 2016 vedl hudební workshop s romskými dětmi. Co to bylo za projekt?

To bylo na Plechárně na Černém mostě, což je volnočasové centrum v bývalé kotelně. Romská aktivistka Ivana Čonková mi jednoho dne zavolala a požádala mě, zda bych za dva dny neudělal na Plechárně hudební workshop. Já mám takovou blbou vlastnost, že mě všechno zajímá, hlavně když to neznám, tak jsem jí na to kývl. Byl to nakonec silný zážitek. Děti rapovaly a já to nahrával a vznikly jednoduché, ale dobré písničky. Byla tam bezprostřední energie, hodně talentu a nových impulzů. Mně se práce s těmi dětmi zalíbila, a tak jsem na Plechárně pravidelně každý pátek několik let trávil tři hodiny.

Jakých úspěchů jste dosáhli?

Natočili jsme pár věcí, dokonce i videa, vystupovali na různých akcích, například na festivalu Street For Art, který se odehrával uprostřed paneláků na Černém mostě. To byl velký zážitek, protože tam byla početná mezigenerační romská komunita, která děti přišla podpořit, a byla tam úžasná atmosféra.

Věnovali jste se hlavně rapu. Byli tam kluci i holky?

Nejdřív tam byli hlavně kluci, kteří si říkali Cincinaty. Pak se k nám přidaly

i holky. Holky byly velmi ambiciózní, bylo v tom daleko víc než jen soutěživost. Mají jiný pohled na život, jinou citlivost. Dodneška si vybavuju verš jedné z nich: „Vzpomínám na ty časy v prosinci, byly těžší než počítat rovnici.“ Bohužel té, která měla největší talent, bylo už asi šestnáct a musela nastoupit do práce, aby začala vydělávat a podporovat rodinu.

Proč jsi pak workshop ukončil?

Plechárnu začali rekonstruovat a nenašlo se vhodné místo, kam to přesunout. A pak je nutno si přiznat, že na obou stranách po těch letech ubylo energie. Já do toho začal dělat i jiné věci, a tak to po mně převzal někdo jiný.

Co vám práce s dětmi na Plechárně dala?

Byla to pro mě neprobádaná oblast. Učil jsem se, jak učit dělat hudbu, ale i sociálním věcem. Zajímavé pro mě bylo zjištění, že ty romské děti nedokázaly rozvést debatu na osobní úrovni o tom, co cítí, co chtějí, protože na to nebyly zvyklé. Nikdo se jich na tyhle osobní věci neptá, společnost to nezajímá, nechce to slyšet. Bylo z nich cítit, že strašně moc potřebují, aby se jim někdo dlouhodobě věnoval, poslouchal je a bral je vážně. Jeden kluk napsal text o tom, že nechce

Martin Hůla alias Bonus učil čtyři roky v centru Plechárna na Černém mostě v rámci hudebního workshopu děti skládat hudbu a nahrávat ji.

být v děcáku. I když to bylo inspirované jinou písní, byly tam věci jako například, jak je populární většinou společností používat romská slova more, love, ale nikdo z nás Romem být nechce. Musím se přiznat, že jsem také přestal paušalizovat. Rasismus mi byl vždycky hodně protivný a všude jsem proti němu brojil, a přesto jsem najednou zjišťoval, že sám mám tendenci paušalizovat. Až po osobních zkušenostech s touhle komunitou na Černém mostě jsem to naštěstí ztratil.

Vy jste se hudební workshop snažil přenést i do dětských domovů.

Jak se vám to dařilo?

K nápadu mě přivedl můj bývalý spolužák Lukáš, který sám vyrůstal v děcáku. Lukáš je velmi úspěšný, má ambice se prosadit. On mi byl inspirací zkusit vstoupit s workshopem do dětských domovů. Vytvořil jsem takový speciální hrací stůl, na kterém může několik dětí vytvářet hudbu – od libozvučných tónů až po absolutní rachot, což ty děti strašně baví. S mojí spoluhráčkou Mary Čtveráčkovou jsme se snažili ten hrací stůl do děcáků dostat. Jenže jsme se nesetkali s příliš velkou odezvou. Ani z nízkoprahových zařízení, které jsme také zkoušeli oslovit, se nám moc často neozývají.

Proč myslíte, že o to nemají zájem?

Možná mají nějakou špatnou zkušenost. Nejspíš je pořád někdo s něčím oslovuje a něco za to chce, není to nezištný. Na několik akcí jsme se přece jen dostali. Třeba do děcáku v Horní Plané a do nízkoprahového zařízení Orlová. Tam jsme měli holku, která tzv. dissovala ostatní kolem sebe. Měla silnou potřebu se vyzpívat z frustrací ze vztahů v tom jejich zařízení. Bylo vidět, že to nebylo všem po chuti. Podle mého je ale důležité dát dětem šanci, aby se mohly volně projevit. Dát jim techniku, aby mohly dělat nekontrolovaný binec, aby ze sebe dostaly frustrace, pocity. Kolikrát do mikrofону jen řvou, nebo říkají sprostá slova, ale to je jedno. Je evidentní, že je tam podvědomá potřeba se vykřičet.

Vaše workshopy děláte zdarma?

Zdarma, ale občas nám zaplatí cestu nebo se vybere nějaké dobrovolné vstupné.

Před pár lety jste také založil formaci Kreaton. Na co se zaměřujete?

Kreaton jsme založili spolu s Marií Čtveráčkovou, když jsme se seznámili, protože nás oba zajímalo vzdělávání v hudbě. Já jsem zažil dobu, kdy internet

Martin Hůla s dětmi natočili písně a vystupovali na různých akcích, například na festivalu Street For Art uprostřed paneláků na Černém mostě.

byl hodně řídký. Fascinovalo mě, že v nultých letech na něm nebylo nic a během krátké doby se objevily možnosti cokoli se sám naučit. Od hraní na nástroj, malování, grafiku až po děláni hudby. Všechno, co umím, jsem se naučil z internetu sám. K tomu, co dělám a co mě živí, nemám žádné oficiální vzdělání. Díky internetu mám pocit, že všechno jde a že všechno, co chci, se můžu naučit a udělat. Kultura tak přechází do našich rukou a my máme šanci toho využívat. Je možné točit tóny s rozpočtem několika násobně nižším, než to bývávalo v dobách, kdy ještě internet nebyl. Skejtáci na malý foťák točí lepší videa, než jaká točí Česká televize. Když se rozhodnu, že se něco naučím, tak se to naučím pomocí internetu. A kvůli tomu mám pocit, že bych to, co jsem se zdarma naučil, měl sdílet s ostatními.

Vy jste jeden z mála hudebníků, který dává svou hudbu na internet zcela zdarma.

V 90. letech bylo těžké dělat hudbu. Člověk musel mít vydavatelství. Po roce 2000 se to díky internetu uvolnilo. Měl jsem jeden z prvních internetových labelů, nevydávali jsme to fyzicky, ale

jen virtuálně. Bylo skvělé něco udělat a hned to dát ven k poslechu. Mně přišlo přirozené dávat to všem zadarmo. Kdo chce za hudbu platit, ten si způsob najde, a kdo za tu hudbu platit nechce, tak si to stejně nekoupí. Proč bych to těm lidem měl komplikovat, když vím, že hudba žije, jen když ji někdo poslouchá? Tenhle princip podle mého funguje dobře, protože se prodalo 500 vinylů mých desek Náměstí míru a Konec civilizace. Dávat věci zdarma považuju za hodnotu. Vlastně mě nikdy nezajímalo, co z toho budu mít, do všeho se pouštím jen ze zájmu, ne ze zisku. Okolnosti mě většinou moc nezajímají.

V posledních letech se věnujete hlavně užitě hudbě, vlastní desky už nevydáváte. Proč?

Hudba je důležité médium, které může lidi měnit. Má hybný potenciál. Já už ale vlastní hudbu vydávat nechci. Ztratil jsem potřebu vytvářet vlastní desky. Daleko více mě teď baví dělat hudbu užitou, funkční, sound design. Mám pocit, že jsem v téhle hudbě osvobozenější a méně egoističtější. Člověk musí víc myslet na to, pro koho to dělá, kde a kdo to bude poslouchat, na účel, kterému ta hudba má sloužit. Spolupráce je pro mě teď důležitější, než moje vlastní realizace. Uvědomil jsem si, že v jiném

DÍKY INTERNETU MÁM POCIT, ŽE VŠECHNO JDE A ŽE VŠECHNO, CO CHCI, SE MŮŽU NAUČIT A UDĚLAT. KULTURA TAK PŘECHÁZÍ DO NAŠICH RUKOU A MY MÁME ŠANCI TOHO VYUŽÍVAT.

kontextu diváci dokážou zpracovávat mnohem složitější věci. Na premiéře Tří sester v plzeňském Tylově divadle to bylo krásně vidět. Lidé, kteří na tu premiéru přišli, by se dali označit za místní honoraci, a bylo mi jasné, že mimo tu hru by si ty moje podivné tóny a zvuky jinak nepustili. Na těch prknech to akceptují a se zájmem poslouchají. Prostě jde o ten kontext. A to mě zajímá.

V rozhovorech často kritizujete konzumnost dnešní společnosti.

Daří se Vám vychovávat své děti nekonzumně?

Úplně ne. Nechci, aby kluci byli vyloučení, tak jak jsem to zažil v dětství já. Můj otec měl v 80. letech neoficiální, ale velmi živou galerii doma v garáži

a z toho, co jsem poznal a zažil, do jisté míry dodnes vycházím. Tenkrát jsem sice jako dítě znal dílo Boštíka, Nepraše, Šimotové, Kratiny, Mrázkové a mnoha dalších, navíc všechny ty umělce jsem znal i osobně, ale v kolektivu spolužáků mi to bylo na nic. Chtěl jsem mít Terminátora na videokazetě a chodit na fotbal. U nás doma nebyla ani barevná televize, natož video. Podle mého je důležité mít s realitou kontakt, takže svým dětem dopřávám některé věci, které mají ostatní nebo které mě osobně zajímají (smích). Sdílení je ale učím. Čas od času vytrídíme hračky a jiné věci a dáváme je sociálně slabším nebo rodinám uprchlíků.

„Z romských dětí, s kterými jsem pracoval, bylo cítit, že strašně moc potřebují, aby se jim někdo dlouhodobě věnoval, poslouchal je a bral je vážně.“

15

MARTIN HŮLA (1979), známý také pod jménem Martin Tvrdý nebo Bonus, je hudebník, grafický designér a kurátor. Působil v kapele Ememvoodooopkák, jejíž album Dort jak Brus bylo oceněno cenou Anděl. Byl také členem skupin Sporto, Phoenix II a Aran Epochal. Pod jménem Bonus vydal úspěšné desky Konec civilizace (2010) a Náměstí míru (2011), které bylo oceněno hudební kritikou Apollo. V roce 2014 vydal spolu s Václavem Havelkou z kapely Please the Trees album U nás v garáži (2014). Je autorem hudby k televiznímu dokumentu Kmeny: Tattoo a k mnoha divadelním představením. Na svém kontě má také kurátorství několika výstav. Pracuje v grafickém studiu Carton Clan.

JE TO BÁJEČNÉ, JE TO MARNÉ

TEXT: JAN KROUPA, FOTO: ARCHIV ČCF

Minulé číslo Umění darovat jsme ve velké míře věnovali efektivnímu altruismu a jeho představitelům. Je to přísně racionální směr teorie filantropie, který ze hry ve prospěch maximální efektivity vyřazuje emoce a sentiment.

Do tohoto čísla napsal svůj pohled na efektivní altruismus odborník na fundraising a člen spolku České centrum fundraisingu Jan Kroupa

Povídání a přemýšlení o efektivním altruismu je báječná věc. „...*Neboť se nejedná o nic menšího než o to, jak máme žít.*“ (Platón, Ústava 352d) A efektivní altruismus nás právě k této zásadní otázce vede. Zdá se, že silící hnutí, alespoň tak o efektivním altruismu Peter Singer píše (1), odkazuje na to, že přibývá lidí, kteří si tuto otázku vážně kladou a upřímně na ni hledají odpověď. A dokonce své odpovědi sdílejí s ostatními. To je optimistické.

Dárci i neziskovky, které se o podporu lidí ucházejí, samozřejmě důkladnou diskuzi o přínosech a dopadech své práce potřebují jako sůl. Navíc debaty kolem východisek i závěrů efektivních altruistů budí pozornost, inspirují, provokují, polarizují, jsou živé a zábavné. Zkrátka, efektivní altruismus klade dobré otázky. S odpověďmi je to slabší.

Velká část efektivních altruistů se sdružuje kolem amerických a evropských univerzit. Diskurz efektivního altruismu proto často hovoří jazykem etiky. Konec konců i jeho autor a hlavní promotér je profesorem bioetiky. Pojďme se tedy na některá východiska podívat z pohledu etiky a upozornit na limity, na které myšlení efektivního altruismu naráží. Efektivní altruismus se totiž dopouští až příliš mnoha zjednodušení a redukci, aby bylo možné ho brát beze zbytku vážně.

Současná etika zpravidla nabízí základní strukturaci jednání na třech úrovních, které je užitečné rozlišovat. Touto základní strukturací je odlišení pojmů mrav, morálka a etika. Naše životy jsou z velké části naplněny během každodennosti, nevzrušeně plynoucím běžným provozem, při kterém je naše jednání vedeno rutinou a zvykem – naučeným, odkoukaným společenským obyčejem, mravem. V běhu každodennosti je potřeba rozpoznat okamžiky, které jsou jiné povahy. Jako když vlak dlouho nerušeně sviští po kolejích, až přijede k výhybce, kde najednou velmi záleží na tom, kudy pojede dál, protože za pár okamžiků může svištět úplně jiným směrem a nebude možné toto rozhodnutí vzít zpátky.

Na výhybce

Jsou zkrátka okamžiky a situace, kdy si člověk s tím, že jedná jako ostatní, nevystačí. „*Biblická kniha Exodus to říká ještě zřetelněji, dokonce jako příkaz pro každého: „Nepřidáš se k většině, když páchá ničemností“ (Ex 23,2). Najednou je všechno naopak: nejenže člověku nestačí jednat tak jako všichni, napodobovat ostatní, má sám poznat, co je ničemnost, a v případě potřeby se dokonce postavit proti většině. To je tedy zřejmě*

jiná vrstva, kterou se naše jednání řídí; můžeme ji říkat morálka“ (Sokol: Moc, peníze a právo, 150). Na rozdíl od mravu jde tedy v případě morálky o individuální nárok posoudit správnost našeho konkrétní jednání a zařídit se podle toho, tzn. v jednání pokračovat nebo od něj upustit.

Ani to však ještě není všechno. Za rovinou nároků individuální morálky čeká ještě jedna rovina hledání „toho správného jednání“. Je zřejmé, jak si v přednášce O etice všiml L. Wittgenstein, že mezi hledáním „správné cesty“ např. do Kladna a hledáním „té správné cesty“ je dosti podstatný rozdíl. „*Člověk se ale nechce spokojit s tím, že nic špatného neprovedl: chce být lepší a hledá „dobrý život“, to nejlepší, jak tomu říká Aristoteles. Takové hledání se už nedá vyjádřit žádnými pravidly ani předpisy, a přece rozhodně není slepé ani libovolné... Tuto třetí vrstvu musíme tedy odlišit od mravu i morálky a můžeme ji nazvat etickou“ (ibid., 151).*

Oblast mravu, morálky a etiky jsou tři vrstvy jednání, které se doplňují, rostou ze sebe, vzájemně se umožňují. Efektivní altruismus rovinu morálky a etiky nerozlišuje, což by ještě nemusel být až takový problém, ale především zcela ignoruje vrstvu mravu. Hlavním tématem efektivních altruistů je maximalizace vykonaného dobra. EA předpokládá, že naše rozhodování, jak budeme jednat, je (nebo by mělo být) čistě racionální a neroste ze zděděného, naučeného jednání, mravu. Dobrý mrav je podle EA bezcenný a do oblasti etiky vůbec nepatří. Pro efektivního altruistu je morálně neobhajitelné podpořit darem místní divadelní soubor v porovnání s nákupem sítěk proti malárii, které vycházejí na prvních místech v poměru nákupní cena / počet zachráněných životů. Jistě, pokud přistoupíme na to, že spleťtý a křehký konsenzus naší současnosti vlastně nemá sám o sobě žádnou hodnotu a nepotřebuje ani divadlo, ani knihovnu, ani fungující a kontrolované

JAN KROUPA (1969) je členem Českého centra fundraisingu. Působí jako konzultant, analytik a lektor v oblasti fundraisingu, řízení organizací, strategického plánování, PR, lektorských dovedností a sociálního plánování.

institute nebo programy pro drogově závislé atd., aby bylo možné uvažovat a bavit se o tom, kolik moskytiér koupit, kam je poslat a komu, pak bychom se takto mohli ptát. Jinak ne.

Co dělat a co ne

Efektivní altruisté patří mezi radikální utilitaristy. To znamená, že rozhodující pro posuzování jednání jsou pro ně jeho dopady. To je dosti zásadní posun například od Immanuela Kanta a mnohých dalších, kteří vycházeli z toho, že rozhodující pro hodnocení jednání je záměr a dobrá vůle, kterou je člověk při jednání veden. Dopady jednání se totiž dostávají nutně až po něm, takže je nikdy nemáme pod kontrolou, nikdy v plné míře nevíme, k čemu naše jednání nakonec povede. (I když třeba Max Weber za to Kanta kritizuje a trvá na tom, že s „předvídatelnými dopady“ musíme při hodnocení jednání počítat.) Nicméně Kant tak může formulovat svůj kategorický imperativ: „*Jednej jen podle té maximy (zásady), od níž můžeš zároveň chtít, aby se stala obecným zákonem.*“ Představme si na chvíli, co by se stalo, kdyby všichni začali jednat podle návodů, které nám nabízejí efektivní altruisté... To by byla hotová pohroma!

Chceme-li otevřít otázku po efektivitě pomoci a dopadech sociálních programů, stojíme všichni před zásadní otázkou: co přesně se měří a hlavně kdy se to měří. Efektivní altruismus tuto otázku sice nechává jaksi stranou, aby si nenaběhl, ale mezi řádky mluví jednoznačně „počet zachráněných životů s nejnižšími náklady – TED“. Takovou míru zjednodušení ale nemůže ospravedlnit ani upřímná snaha aspoň něco objektivizovat a měřit. Mají-li být dopady našeho jednání bernou mincí pro jeho etické hodnocení, pak jistě musíme

mluvit o dopadech dlouhodobých. Jenže ty se měří mnohem obtížněji, kauzalita je těžko prokazatelná a je nesnadné rozhodnout, jaký časový horizont je pro dané posuzování přiměřený.

Naším závěrem by jistě nemělo být, že měření dlouhodobých přínosů je tak složité, že nemá smysl pokoušet se dopady předvídat a kvantifikovat. Je to jediný způsob, jak pomoc a sociální programy zlepšovat. Neměli bychom se ale nechat zlákat představou, že si hledání a posuzování toho, co je dobré, můžeme zjednodušit nějakou jednoduchou matematickou rovnicí. Je to jistě svůdné, ale je to marné. Smiřme se s tím, že co je dobré a správné, by měla vždy v konkrétní situaci a v konkrétních vztazích určovat otevřená veřejná diskuze, a že nemá cenu vyhlížet jednoduché technokratické řešení, pronikavý úsudek moudrého efektivního altruisty, který to za nás jednou pro vždy rozhodne a vyřeší. V tom je efektivní altruismus nejen naivní, ale především domýšlivý a značně sebe-středný. V principu totiž předpokládá, že každý z nás přebírá globální odpovědnost za své rozhodování s ambicí spasit celý svět. A to je prostě pitomost.

Každý z nás může v životě mnohé vykonat. Na tom, jak využijeme náš čas, bezesporu záleží, protože budoucnost zůstává otevřená. Pojďme se tedy společně s efektivními altruisty ptát, co máme dělat a co dělat nemáme. Jen si od nich nenechme nakukat, že na tyto otázky existují jednoduché, obecně platné odpovědi. A ptejme se společně s ostatními lidmi okolo nás poctivě dál. Koneckonců, filantropie není nic jiného než snaha právě na tuto otázku nacházet odpověď.

LOVCI HRDINŮ

TEXT: JAN GREGOR, FOTO: ARCHIV ADÉLY JANSOVÉ, VERONIKY KOVÁŘOVÉ A KATEŘINY VONDRÁKOVÉ

Jak se v Česku mohou propojit dobrovolníci, profesionálové z byznysu a neziskovky? Kdo koho osloví a kde se vůbec potkají? Umění darovat o tom vyprávěly zástupkyně projektů, které právě propojování řeší, Adéla Jansová z Um sem um tam a Veronika Kovářová a Kateřina Vondráková z Hero Clan.

Projekt s vtipným názvem Um sem um tam založili v roce 2012 Adéla Jansová a Petr Soběslavský. „Petr je taková ta klidná, analytická síla a já komunikuji s lidmi; a občas se taky objevím a řeknu: co udělat konferenci? To, že se ty naše síly doplňují, je podle mě naše silná stránka,“ směje se Adéla Jansová. A něco na tom bude, projekt má letos za sebou pět let. Před několika měsíci spustili nový web. V čem spočívá princip projektu Um sem um tam? Jednoduše propojuje dobrovolníky a neziskovky. To vše díky aplikaci umsemumtam.cz. Na webu si neziskovky i dobrovolníci založí profil, neziskovka si zadá výzvu ke konkrétní spolupráci v rozsahu 1–10 hodin, dobrovolník, kterého výzva zaujme, neziskovku kontaktuje a domluva už je na nich.

Zajímavé na celém projektu je, že se za ta léta vlastně příliš nezměnil, pouze v detailech. Možná právě díky jednoduchosti principu fungování. I když je pravda, že některé věci se zkoušely. „Ze začátku jsme se bavili o gamifikaci, tedy že dáváme neziskovkám i dobrovolníkům body za spolupráci,“ říká Adéla Jansová. Následně i proto šli do Laboratoře Nadace Vodafone. A přišli na to, že uživatelé nějak extra hravý nástroj nepotřebují. „To získávání bodů za spolupráci je v zásadě fajn. Lidé to sledují. Důležitější motivací ale zůstává samotné propojení. Od webu pak hlavně chtějí, aby vše proběhlo hladce.“

Umět všechno

„Když už jsme byli v Laboratoři Vodafone, tak jsme díky Perfect Crowd udělali průzkum mezi lidmi z korporací. Co je vlastně zajímavá na práci s neziskem?“ ptala se lidí z korporátů i dobrovolníků Adéla. „Vyplynulo z toho, že nejen neziskovky, ale i ti dobrovolníci z toho něco získávají a motivuje je to. Věci jako vybočení z rutiny, nová zkušenost, dostání se do nového světa, příležitost zkusit si práci v takovém mikroprojektu.“

Právě práce na „mikroprojektu“ se ukazuje jako zajímavá. V podobném typu dobrovolnické spolupráce totiž opravdu

Adéla Jansová je spoluzakladatelkou projektu Um sem um tam. Za pět let existence tento projekt využilo 1 158 neziskovek, zapojilo se 2 156 dobrovolníků a iniciativa má na kontě 1 277 dokončených výzev.

Kateřina Vondráková s Veronikou Kovářovou se znají od základní školy. Spolu nedávno založily a spravují servisní projekt pro neziskovky a dobrovolníky Hero Clan.

nejde „jen“ o expertizu. Jde o celý proces. Dobrovolník zareaguje na poptávku, musí si vyžádat podklady, komunikovat s neziskovkou, udělat kus práce a finálně vše předat a získat zpětnou vazbu. Je to skvělá zkušenost v tom, že si dobrovolník sám zkusí úplně celý projektový cyklus.

I proto Um sem um tam hovoří o „profesionálech“, spíše než o „expertech“. „V momentě, kdy se řekne expert, tak to znamená, že jsi dobrý jen na to, co děláš. Ty ale pro Um sem um tam musíš být profík i v tom, že to zvládneš celé, že zvládneš celý projekt. Dodržíš termíny, víš, na co se zeptat, máš nějaké základy komunikace, reaguješ na emaily, a tak,“ uzavírá Adéla Jansová. Stojí za povšimnutí, že „profesionály“ důsledně vnímají na obou stranách – tedy v byznysu i nezisku. Přínos Um sem um tam je v tom, že tyto dva světy propojuje v momentě, kdy se nezisku nedostává kapacit. A jako úžasný vedlejší produkt vzniká společný zážitek z propojení těchto dvou světů, který pozitivně ovlivňuje profesní rozvoj obou zúčastněných stran.

Kouzlo osobního setkání

Charakteristické pro online projekt typu Um sem um tam je, že dobrovolník se s partnerem z neziskovky ani nepotká. Přitom společné zážitky, obzvláště ty v offline světě, patří mezi důležité momenty, které budují vztah a můžou uživatele služby motivovat do další práce. Nedostatek takových momentů je nevýhoda online prostředí. Tým Um sem um tam si toho byl vědom, a tak už v druhém roce svého fungování uspořádal první konferenci. „Chtěli jsme, aby se lidé setkali i osobně. Devadesát procent spolupráce probíhá online, takže konference byly primárně cílené na dobrovolníky, kteří přemýšlejí o tom, jak se zapojit. Nabízeli jsme takový ucelený balíček pro lidi v situaci „pracuji v byznysu, chci nějak pomáhat, tak jak na to“. To nebylo jenom o Um sem um tam, prezentovali jsme tam Rok jinak Nadace Vodafone, Ashoku, radost 3.0. A hlavně, neziskovky prezentovaly své projekty, otevřené ke spolupráci a zafungovalo to. Někteří lidé od té doby kooperují dodneška.“ vzpomíná Adéla Jansová. Celkem proběhlo takových konferencí šest včetně měst jako Ostava, České Budějovice, Hradec Králové nebo Brno.

JE TO SKVĚLÁ ZKUŠENOST V TOM, ŽE SI DOBROVOLNÍK SÁM ZKUSÍ ÚPLNĚ CELÝ PROJEKTOVÝ CYKLUS.

Lovkyně hrdinů

Zatímco pět let fungující Um sem um tam cíleně zprostředkovává jednorázové dobrovolnické spolupráce menšího rozsahu, nedávno zprovozněný Hero Clan se rozhodl jít do sofistikovanějších dobrovolnických výzev. Těch je někdy třeba, protože je nezbytné zapojit více odborníků najednou, projekt (nikoli nutně) trvá delší čas, nebo prostě proto, že svou náročností vyžaduje vnější koordinaci spolupráce dobrovolníka a neziskovky. Hero Hunters, jak zakladatelky své role pojmenovaly, tak aktivně vstupují do spolupráce.

„Od neziskovky přijde dotaz a my ho specifikujeme do relevantního požadavku. Tým začne být jasno, jakého hrdinu potřebujeme. Teprve poté s tímhle balíkem jdeme za ním. Kontrolujeme jak hrdinu, tak neziskovku, jestli jsou v pohodě, jestli mají hrdinové všechny podklady pro práci. A stejně tak neziskovka, jestli dostává, co dostávat má,“ popisuje Veronika Kovářová. Spolu s Kateřinou Vondrákovou na jaře roku 2017 založily Hero Clan a vlastně se staly prvními „hrdinkami“. Už v říjnu stejného roku vyhrály vedle projektů Nejčr a Centrum terapie autismu 6. ročník Social Impact Award. Mají velkou energii a jasnou ambici „nakopnout trend expertního dobrovolnictví“, jak říkají. Kde se nápad vzal?

Kateřina s Veronikou se znají odmala. Už na základní škole v Jihlavě byly odhodlané podniknout něco pro své okolí. „Známe se od první třídy, na základce jsme jednou před Vánoce-mi pekly svícný z chlebového těsta pro klienty z psychiatrické léčebny. Ale když jsme je tam nesly, neprošly jsme přes paní na vrátnici,“ vzpomíná Kateřina. Naštěstí se nevzdaly. Když v dospělosti začaly pracovat, stále si každá držela nějakou dobročinnou aktivitu. A vlastně si budoucí projekt Hero Clan ozkoušely napřed na sobě, vzájemně si pomáhaly svou profesní specializací na svých neziskových projektech. A tak se zrodil Hero Clan.

Než projekt spustily, ptaly se neziskovek, co by potřebovaly. První myšlenka byl projekt na firemní dobrovolnictví, ale objevily větší poptávku po konkrétních odbornících na specifické projekty. A tak začaly a první odborníky-hrdiny hledaly mezi svými kamarády. Dnes mají síť 210 odborníků a pracují na desítkách projektů. K tomu realizují i celé projekty typu benefiční aukce, produkce natočení videa, celková produkce webové stránky atp., kde do projektů vstupují i produkčně. To vlastně pro další rozvoj platformy bude výzvou – udržet kvalitu konzultací i produkce na dostatečné výši.

Kam se podívat, když mě zajímá propojování lidí z byznysu s neziskovkami? Zde je pár tipů:

UM SEM UM TAM / www.umsemumtam.cz
krátkodobé profesní dobrovolnické propojení

HERO CLAN / www.heroclan.cz
formulují s neziskovkou poptávku a aktivně hledají vhodného dobrovolníka či dobrovolníky z byznysu

NADACE VODAFONE – PROGRAM ROK JINAK / www.rokjinak.cz
podpora roční spolupráce profesionála z byznysu s neziskovkou s využitím moderních informačních a komunikačních technologií

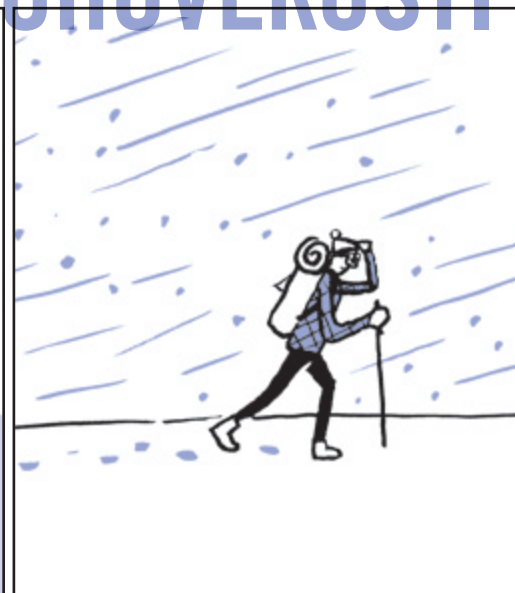
RADOST 3.0 / www.radost30.cz
praktické workshopy profesionálů z byznysu pro profesionály z nezisku

JAK SE DOŽÍT STOVKY

Na konferenci ve francouzském Montpeliéru se belgický vědec, demograf Michel Poulain dal do řeči se svým italským kolegou. Ten mu vyprávěl o nápadně velkém množství stoletých lidí, kteří žili ve vesnici na východě Sardinie. Michel Poulain se tam tedy vypravil. S oním italským kolegou obcházeli místní hřbitovy, kostely a matriky a přišli na to, že v provincii Nuoro se dlouhověkost skutečně vymyká statistice. Zakroužkovali si oblast na mapě modrou fixou. Tak vznikly tzv. Modré zóny – Blue Zones. K dnešku objevil Michel Poulain další tři, na japonské Okinawě, řecké Ikarii a v Kostarice. A co mají století staříci a stařenky společného? Jak popsal Michel Poulain, nikdo z nich nesportuje, ale všichni se denně hýbou, chodí pěšky a pracují na zahradě. Devadesát procent jejich jídla tvoří zelenina z místních zahrad a maso, které se páslo na okolních svazích a loukách. Pije se střídavě lokální víno a káva, a to vše v širokém vřelém rodinném kruhu. Dlouhověkost se v jejich společenství považuje za dar, nikoli překážku.

22

HLEDÁNÍ DOUHOVĚKOSTI

23

NEKALKULOVAT, JESTLI SE TO VYPLATÍ

TEXT: NAĎA STRAKOVÁ

VĚRA ROUBALOVÁ KOSTLÁNOVÁ (1947) spolu se svým mužem Pavlem Roubalem v roce 1977 podepsala Chartu 77, a tím se postavili totalitní moci. Solidaritu a vzájemnou podporu, kterou během disentu poznala, uplatnila i po roce 1989, kdy začala pracovat v Poradně pro uprchlíky a doplnila si psychologické vzdělání. Dnes působí v komunitním centru InBáze jako psychologička a v Rafael institutu se věnuje projektu Rodiny po holocaustu.

Foto: Matěj Stránský

Co vám říká svět filantropie?

Pro mě je to hlavně dávání času a úsilí. V Chartě 77, v ekologii, v nevládních organizacích. Je to oblast, kde nekalkuluji s tím, jestli se to vyplatí.

Kdy jste se poprvé s filantropií setkala?

Když jsem pracovala v Poradně pro uprchlíky. Uprchlíci potřebovali pomoci nejen radou, ale i finančně. Dávali jsme i ze svého, ale to dlouhodobě nešlo, tak jsme oslovovali naše přátele.

Změnil se svět filantropie od pádu komunismu?

Před 25 lety, když k nám přicházeli uprchlíci z Bosny a Hercegoviny, bylo lidí, kteří byli ochotni přispět finančně, hodně. Asi před deseti lety jsem byla v jednom podniku „prosit“ o peníze pro uprchlíky. Nechali mě mluvit, tvářili se nepřítomně a nic nedali. Chodit za lidmi, kteří nejsou spříznění, nemá cenu.

Pracujete v neziskovém sektoru řadu let. Jaká to pro vás byla zkušenost?

Neziskovky žijí z grantů, což je špatný systém. Psaní grantů, různých zpráv a podobně zabere příliš času.

Proč se v českém neziskovém sektoru vyskytují převážně ženy?

Muži jsou v neziskových organizacích „pokladem“. Asi proto, že platy zde jsou tak

nízké, že z nich nelze uživit rodinu. Přitom lidé v neziskových organizacích pracují s velkým nasazením a státu by se rozhodně vyplatilo je finančně podporovat.

Který filantropický počin u nás nebo ve světě vás v poslední době zaujal?

Pracuji asi 8 let ve spolku InBáze. V poslední době mě zde mile překvapil zájem o dobrovolnickou práci, jako je doučování dětí. Vedu zde skupinu TEP (terapie příchozích), v níž psychologové bezplatně nabízejí terapii uprchlíkům v jazycích, které ovládají.

Máte nějakého oblíbeného mecenáše nebo mecenášku?

Zaujal mě George Soros, který financuje OSF. A také pražská Lauderova škola, která funguje přátelsky a kvalitně. Takže Ronald S. Lauder.

Jakou roli by měla dobročinnost ve vztahu ke státu hrát?

Bylo by dobré, kdyby se neziskovky částečně financovaly daňovými asignacemi. Lidé by mohli část svých daní věnovat na existující veřejně prospěšné projekty.

Kdybyste měla neomezené množství prostředků a volného času, kam byste je vložila?

Financovala bych občanské aktivity a dala v těchto oblastech odpovídající platy.

UMĚNÍ DAROVAT

THE ART OF GIVING

ČTVRTLETNÍK PRO OBNOVU
ČESKÉ FILANTROPIE

23 / ZIMA 2017

Vydává Nadace Via, Dělnická 1324/9, 170 00 Praha 7
Redakční rada Jiří Bárta, Martin Brát,
Dagmar Goldmannová, Ivana Janečková,
Miroslav Motejlek, Mikoláš Orlický,
Lenka Schönfeldová, Marek Šálek
Šéfredaktor Nora Grundová
Grafická úprava Tomáš Brichcín, Robert V. Novák
Jazyková redakce Martin Brát
Externí spolupráce Hana de Goeij, Jan Gregor,
Jan Kroupa, Naďa Straková
Produkce Kristina Papoušková
Ilustrace Jan Laštovička
Tisk Indigoprint

Vaše náměty a připomínky zasílejte na e-mail:
umenidarovat@nadacevia.cz, kde můžete
také objednávat zasílání časopisu zcela zdarma.
ISSN 1805-4390, ev. č. MK ČR E 20786
Neproněm

● ● ●
NADACE VIA

www.nadacevia.cz, www.umenidarovat.cz

ČASOPIS UMĚNÍ DAROVAT VYCHÁZÍ DÍKY PODPOŘE DONA HAMERA, MARKY BEDNAR,
VÁCLAVA DEJČMARA, IVANY A TOMÁŠE JANEČKOVÝCH, MARTINA KULÍKA A DALŠÍCH.